Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыныһы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 41 (6023) | 1984 сыл. Муус устар 10 күүн ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 2 харчы.

СОЮЗНАЙ РЕСПУБЛИКАЛАРГА

РСФСР. Пермиэҕи дьиэни тутар комбинакка төһөөнү уонна отуйэни пневматическай бэстилиэт солбуйдар. Кини үлэ өкөрүмтүөтүн 25 бырыһыанынан үрдэтэр. Ити Уренгой газовиктара, Хотугу сир геологтара, Канскай-Ачинскай уматык-энергетическэй комплекс тутаччылара саҥа дьиэлэргэ көһөн киирэллэрин түргэтэтиэҕэ.

УКРАИНА. «Донецкуголь» холбоһук Горькай аатынан шахтатын горняктара пятилетка саҕаланыаҕыттан оттуту хостоһуну балтараа тоҕул кэриҥэ улаатыннардылар. Ити кэмҥэ былааны таһынан молүйүөн аҥара тонна чох хостонно.

ЛИТВА. Республика ойуурун үлэһиттэрэ айылҕа дорҕоотторун көмөлөрүнэн 10 тыс. гектарга мастары олордоллор. Ураты болҕомто элитнэй харыйаларга уурулларга. Киниларгэ эбии ороскуоттар наада буоллахтар эрээри, бу дьаһал тутуу маһын, 100 сылынан буолбакка, 40-50 сылынан ылар кыаҕы биэрэр.

(ССТА).

Үлэһиттэри экономическай үөрэхтээһин

Идеологическай, массыбай-политическай үлэ тиэрэ турар соруктарын дьүүлэспит ССКП КК бэс ыйын (1983 с.) Пленума социалистическай булуоҥалыгы буолуутун, эпиэтиэҥ дириҥник ойдоолуу саамай кыра орескуотунан норуот хаһаайыстыбатын саамай үчүгэй бүтэһиктээх түмүктэригэр сыдьаан суоллары айымньылаахтык кордүүр экономическай ой-саная саҥа типтэн активнайдык үөскэтэргэ сорук туруорбута. Итиннэ сибээстээн экономическай үөрэхтээһин систематын программатыгар рабочайдар, специалистар, хаһаайыстыбаннай кадрдар научнай-техническэй билиилэрин таһымын үрдэтэр, бастыҥ опыты үөрэтиини биллэрдик көҥэтэр аналлаах темалар киллэриллибиттэрэ. Бу дьаһал биһиги ойуоммутуттар хайдах олохтоноллорун ыйар?

Ойуоҥҥа 66 коммунистическай үлэ, 8 чоҥчу экономика оскуолаларыгар 1185 киһи үөрэнэр. Итиннэ таһынан 24 агрозоотехническэй куруһуоктарга 154 рабочайдар экономика торуттэрин үөрэтиилэрэ дьарыктаналлар. Эрилик Эристиин аатынан уонна «Чурапчы» совхозтарга үлэһиттэри экономическай үөрэхтээтиннэн хабыы бырыһыана атыттарга холоотоххо үрдүк. Субууйуускай аатынан совхозка В. М. Пермяков пропагандистаах ССКП аграрнай политикатын теоретическай үөрэтэр оскуола партия экономическай политикатын торуттэрин дириҥэтэн үөрэтиигэ утумнаахтык ылыныр. «Чурапчы» совхоз Сылаҥыгар (пропагандист А. И. Капитонова), Карл Маркс аатынан совхоз Мугудайыттар (Л. А. Дьяконов) харыстаныаҥ буолуу—коммунистическай сыһыан бэлиэтэ оскуолаалар, Бахсы участковай балыһатыгар бастыҥ опыт оскуолата (Д. А. Абрамов) занятиелар кодьүүстэрин үрдэтиигэ былааннаахтык үлэлиллэр.

Оҥ эрээри дьыала ханна барытыгар эриэ-дэхси үчүгэй буолбатах. «Мыҥдаҕаайы» совхоз 420 үлэһиттэтин экономическай үөрэҕиэн 189-һа эрэ хаһыаныбытын үрдүнэн үгүс оскуолаларга занятиелар графиктара тутуһуллубат, үөрэх кодьүүһүн үрдэтиигэ ирдэбил сиппэтэ суох туруоруллар. Карл Маркс аатынан совхоз Бахсытааҕы отделениетыгар түөрт фермаҕа тэриллибит коммунистическай үлэ оскуолаларыгар занятиелар олус сэдэхтик ыытыллаллар. Ол иҥэр отделение управляющайа Г. Ф. Егоров салаар оскуолата баара-суоҕа үс занятиены ыытта, үлэ бастыҥ опытын тарҕатыыга бытаарыы—бу эмиэ экономическай сүтүк. Оттон Бахсы Толоонуттар ынаҕы үүтүүгүүгэ үчүгэй опыттар баалларын үрдүнэн отделение атын фермаларыгар олор олоххо киллэриллэ иликтэр. Онуоха экономическай үөрэх оскуолалара комсомолоҕуох тустаахтар.

Биһиги кэмҥэ экономическай ой-саная быстыыт бэлиэтэнэн дьыгиэх деловой буолуу, норуот хаһыатар-дуолутар, материальнай сыаннастары уонна үп-харчы ресурсаларын кичэйэтиилэр туһаныы оруолдар. Производство кодьүүһүн уонна бородуукуйа хаачыстыбатын үрдэтэр иһин охсуһуу—бүгүҥү күн көрдөбүлэ. Партия үлэ өгөрөн таһаарыы тыа быйыл былаанныммытынаҕар 1 бырыһыан үрдэтиигэ, бородуукуйа бэйэҕэ турар сыанатын эбии 0,5 бырыһыан намтатарга туруорбут сорудаҕын толоруун экономическай оскуолалар улахан үлэни ыытыахтаахтар. Бэрэбиэркэлэр көрдөрөллөрүнэн, ити бонпуруоска үгүс оскуолалар соҥтөох болҕомтону ууртаттар. Занятиеларга чоҥчу ырытылар оногулаубаттар, нетээччилэргэ сорудахтар бэриллибэттэр. Бу итэҕэс туоратыллыах тустаах.

Кэмчилээһин уонна хаҥыстаныаҥ буолуу иһин оскуһуу практическай дьаһалларынан ситэтэ суох сыалталлар. Итиннэ биһиги экономическай үөрэх оскуолаларын занятиеларыгар да үгүстүк коробуут. Бу бонпуруоска эмиэ боччумнаах болҕомтону ууруохха.

Үлэһиттэри экономическай үөрэхтээһини тэрийиигэ, занятиелар кодьүүстэрин үрдэтиигэ тыа хаһаайыстыбатын производственнай управленнета, совхозтар, промышленнай, тутар, хааччыйар тэриллэлэр сэдэйаччылара күннэтэ ороһон программалаах мастыраалы үөрэтии үөрэтиигэ болҕомтону, ирдэбили күүһүрдүүлэрэ наада. Партийнай комитеттар партия экономическай политикатын олоххо киллэриигэ үлэ коллективтарын үлэлэрэ-хамнастара тутулуктаах проблемаларын быһаарыммыт, экономическай оскуолалар оруолларын үрдэтиини хааччыйар эбээһинэстэхтэр.

ЛЕНИНСКЭЙ ВАХТА СОНУННАРА

Кыһыҥҥы суолу баттаһа

ЧУРАПЧЫ. «Сельхозтехника» холбоһук опытаах шофера Петр Григорьевич Климов «Урал» автомобилынан сүрүннээн уматык таһыытыгар сылдьан сыл бастакы кварталыгар 118 тыс. тонна-километры оҥордо. Кини итиннэ сорудаҕын 47,5 бырыһыанынан куоһарда, ол иһигэр кулун тутарга балтараа бүк толордо.

Чулуу шофер бу күннэргэ быйыл тутуллуохтаах таас объекка блоктары тиэйиигэ турунна.

Л. АЛЕКСЕЕВА.

Үтүө холобур

ОДЬУЛУУН. Маҥна комсомуоннат Христина Степановна Дьячковская старшайдаах «Эрчим» комсомольскай-ыччат ферма коллективын көрдөрүүлэрэх үлэтэ үтүө холобурунан буолар. Эдэрдэр коллективтара сыл бастакы кварталыгар фуражнай ыах ахсыттан 376-лыы кг үүтү ыата. Комсомолкалар Вера Шадрина уонна Люция Сысолятина хас биирдии ыахтарыттан 475—474 кг ыатылар.

М. СЕДАЛИЩЕВ.

Рассаданы олордоллор

БОЛУГУР. Аграфена Дмитриевна Павлова салайаччылаах оҕуруотчуттар звенолара муус устар 9 күнүттэн рассаданы олордуулуу саҕалаата. Билигин маҥна 9 киһи үлэлии сылдьар. Хайыы-үйэ 3,5 тыһыынча көҥүйэ баламнэнэ.

А. ПАВЛОВ.

Эдэр булчут ситиһиитэ

Болугур эдэр сомордьута Степан Диодоров Ййэ дойду валютнай фондугар 2 тыһ. солк. күнү түүлэҕэ туттаран сыллааҕы сорудаҕын толордо.

Сэтиньиктэн кини 1985 сыл суотугар бултуоха.

С. ПОПОВ.

БОЧУОТ ДУОСКАТА

1983—1984 сс. кыстык аҥыыт ыйларыгар общественнай суоһуну иитиигэ, кинилиэн бородуукуйаны ылыыны уонна соротуопкалааһыны ааҕыллар иһин социалистическай куоталаһыыга үрдүк көрдөрүүлэри ситиспит маннык совхозтар, совхозтар отделениелара, ыанньык фермалар коллективтара, бастыҥ ыанньыксыттар, бороноску короччулар оройуоннааҕы Бочуот дуоскатыгар таһаарыллаллар.

СОВХОЗТАРТАН

Кыстык сэттэ ыйын, ол иһигэр 1984 сыл бастакы кварталын түмүктэринэн —**«Мыҥдаҕаайы» уонна Карл Маркс аатынан совхозтар.**

Кыстык сэттэ ыйын түмүгүнэн — **Субууйуускай аатынан совхоз.**

1984 сыл бастакы кварталын түмүгүнэн—**Эрилик Эристиин аатынан совхоз.**

ОТДЕЛЕНИЕЛАРТАН

Кыстык сэттэ ыйын, ол иһигэр 1984 сыл бастакы кварталын түмүктэринэн —**Мугудай отделениета.**

Кыстык сэттэ ыйын түмүгүнэн— **Болугур** уонна **Бахсы отделениелара.**

1984 сыл бастакы кварталын түмүгүнэн—**Одьулуун** уонна **Хадаар отделениелара.**

ЫАННЬЫК ФЕРМАЛАРЫТТАН

Аччыгый комплекстарга, кыстык сэттэ ыйын, ол иһигэр 1984 сыл бастакы кварталын түмүктэринэн—

«Маяк» комсомольскай-ыччат ферма коллектива (Бахсы отделениета, старшай Оконешникова М. И.)—фуражнай ыах ахсыттан сэттэ ыйга 1150-нуу кг, ол иһигэр быйыл бастакы кварталга 544-түү кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин туһаанныаҕынан 153,3—186 бырыһыан толортообутун иһин.

«Кустук» ферма коллектива (Бахсы отделениета, старшай Местникова М. И.)—фуражнай ыах ахсыттан сэттэ ыйга 902-лии кг, ол иһигэр быйыл бастакы кварталга 332-лии кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин туһаанныаҕынан 131,6—125 бырыһыан толортообутун иһин.

«ЫБСЛКС 50 сыла» ферма коллектива (Хадаар отделениета, старшай Никитина М. В.)—хас биирдии фуражнай ыахтан сэттэ ыйга 822-лии кг, ол иһигэр быйыл бастакы кварталга 363-түү кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин туһаанныаҕынан 122,6—128 бырыһыан толорбутун иһин.

Аччыгый комплекстартан уратыларга—

«ЫБСЛКС 60 сыла» комсомольскай-ыччат ферма коллектива (Хадаар отделениета, старшай Осипова М. Е.)—фуражнай ыах ахсыттан сэттэ ыйга 1126-лыы кг, ол иһигэр быйыл бастакы кварталга 556-лыы кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин туһаанныаҕынан 121,2—146 бырыһыан толорбутун иһин.

Уу Оҕустаах ферматын коллектива (Мугудай отделениета, старшай Сивцева Р. И.)—фуражнай ыах ахсыттан сэттэ ыйга 994-түү кг, ол иһигэр быйыл бастакы кварталга 522-лии кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 156,5—146 бырыһыан толортообутун иһин.

Лыбытах ферма коллектива (Мугудай отделениета, старшай Тереутина Т. Н.)—сэттэ ыйга фуражнай ыах тан 964-түү кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 162,2 бырыһыан толорбутун иһин.

«Сэрдэҥа» ферма коллектива (Соловьев отделениета, старшай Сергеева А. Л.)—фуражнай ыахтан сыл бастакы кварталыгар 425-тии кг үүтү ылан былааныын 142 бырыһыан толорбутун иһин.

ЫАННЬЫКСЫТТАРТАН

Аччыгый комплекстарга—**Баранкова Анна Константиновна** (Бахсы отделениета)—фуражнай ыах ахсыттан сэттэ ыйга 1623-түү, ол иһигэр быйыл бастакы кварталга 614-түү кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 169,2—152 бырыһыан толортообутун иһин.

Романова Анна Дмитриевна (Хадаар отделениета)—фуражнай ыах ахсыттан сэттэ ыйга 1500-түү кг, ол иһигэр быйыл бастакы кварталга 639-туу кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 182—147 бырыһыан толортообутун иһин.

Секольникова Анна Сергеевна (Бахсы отделениета)—фуражнай ыах ахсыттан сэттэ ыйга 1425-тии кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 163 бырыһыан толорбутун иһин.

Гоголева Ульяна Павловна (Бахсы отделениета)—хас биирдии фуражнай ыаҕыттан быйыл бастакы кварталга 648-тыы кг үүтү ылан былааныын иккиэн бүк толорбутун иһин.

Аччыгый комплекстартан уратыларга—

Егорова Матрена Николаевна (Болтого отделениета)—сэттэ ыйга фуражнай ыаҕын ахсыттан 1561-дии кг, ол иһигэр быйыл бастакы кварталга 135-тии кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 149,6—133 бырыһыан толортообутун иһин.

Кононофонтова Варвара Николаевна (Хадаар отделениета)—фуражнай ыах ахсыттан сэттэ ыйга 1403-түү кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 125 бырыһыан толорбутун иһин.

Оконешников Никифор Иванович (Мугудай отделениета)—фуражнай ыаҕын ахсыттан сэттэ ыйга 1255-тии кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин иккиэн бүк толорбутун иһин.

Софронова Дария Ивановна (Хадаар отделениета) — фуражнай ыаҕын ахсыттан быйыл бастакы кварталга 712-лии кг үүтү ылан былааныын 197 бырыһыан толорбутун иһин.

Толстоухова Анастасия Романовна (Мугудай отделениета)—фуражнай ыаҕын ахсыттан быйыл бастакы кварталга 703-түү кг үүтү ылан былааныын 243 бырыһыан толорбутун иһин.

ТИНҢЭҢЭЛЭРИ ЫАЧЧЫЛАРТАН

Слепцов Василий Филиппович (Бахсы отделениета)—хас биирдии тиҥэй бургунастан быйыл бастакы кварталга 716-лыы кг үүтү ылан эбэһээтэлистибэтин 297 бырыһыан толорбутун иһин.

Адамов Прокопий Прокопьевич (Чакыр отделениета)—фуражнай ыахтан бастакы кварталга 493-түү кг үүтү ылан былааныын 143 бырыһыан толорбутун иһин.

Федоров Юрий Николаевич (Хонтого отделениета)—хас биирдии фуражнай ыахтан сыл бастакы кварталыгар 408-тыы кг үүтү ылан былааныын 212 бырыһыан толорбутун иһин.

БОЛООСКУ КӨРООЧЧҮЛЭРТЭН

Павров Яков Иванович (Одьулуун отделениета)—50 бороскуну сүтүгэ суох ыйтан хас биирдиилэрин 145,7 кг толоһуппутун иһин.

Смирникова Анна Васильевна (Мугудай отделениета)—47 бороскуну тыыннаах ыйтан хас биирдиилэрин 143,2 кг толоһуппутун иһин.

Савин Анатолий Гаврильевич (Чакыр отделениета)—50 бороскуну сүтүгэ суох тыыннаах ыйтан хас биирдиилэрин 140,9 кг толоһуппутун иһин.

Макаров Николай Семенович (Чакыр отделениета)—туппут бороскуларын бэрыларын тыыннаах ыйтан, ытеспиэнэйдик уотан хас биирдиилэрин ортотунан 216,4 кг толоһуттан ситиспитин иһин.

Партийнай олох: идеологическай үлэ

КӨРДӨРӨН АГИТАЦИЯ ДЬАЙАР КҮҮҺЭ

Үлэһиттэри коммунистическай итиннэ, пятилетка бөлөхтөрүн толоруута хаамыытын, социалистическай куоталаһыына тэриннэ, общественнай баай-дуолу харыстыыр, үлэ дисциплинэтин бөдөргөтөр, производство кодуйуун уонна үлэ хаачыстыбатын үрдэтэр, ис дохотторы мунутуурдук туһаайан эйэ охсуһуута партийнай тэрилтэлэр туттар дьоһуннаах средстволарыттан бириидэстэриллэр кордөрөн агитация буолар.

Олоҥу-дьаһаҕы хаачыстыбы производственнай управлениета калин сыллаарга капитальнай кордөрөн агитацияны оҥорууга бэлэмнээ үлэни ыытта. Атаардас аастыт сыла управление оҥорор оҥоһуулэр пропагандалыыр, олоҥуран туһанарга ыгырар улахан көмөйдээх панелэлэр оҥоһулуннулар. Итиннэ Якутскайдаабы художественнай фонд үлэһиттэрэ көмөлөстүлэр, Барыта 1 тэҥэмнэ солбуйбайдаах кордөрөн агитация управление территориятыгар туруорулунна.

Сыахтарга, бириигэдэлэргэ-баар кордөрүү дуоскалара үһулуччу дьайар күүстэхтэрин бөлөхтөнө кыаллаах. Олоҥго мэй ахсын үлэ көрүнгэлэрэн кордөрүүлэр таһаарыллан бөлөхтөнө кыһа билиннигэр тэрдиллэллэр. Пистэлэр бөҕө бириигэдэлэрин үлэлэрин түмүктэрин аттыгар сөбэдиссэйэ А. М. Алексеева сырдатар. Итиннэ ыытыллыбыт кордөрүүлэр саҥардыллан, ыаҥылаахтар бөлөхтөнөн ыытыллара үлэлэ-хамнаска бэйэлэрэ сабыдыаллыыр. Пистэньокэлэр мэлдьитин бастыгын кэнэлэригэр тиэллэр. Парикмахердар, фотографтар эмиэ итиннэ, дуоскалардаахтар.

Быйыл аҕыс коллективтар икки ардыларыгар сирэй куоталаһыны тэриллиннэ. Тыа сиринээҕи үс филиаллар бэйэлэрин икки ардыларыгар куоталаһыы дуоһаабын түөрисиллэр. Итиннэ курдук, быыаччыйым, сонуу тигээччилэр, фотографтар, парикмахердар, атын даҕаны сыахтар үс болоччо арахсан куоталаһаллар. Социалистическай куоталаһыы хас квартал аҥаардыгын түмүктэнэр. Кыаһылаахтар аҕыйыллыбыт, наҕараадаланналлар, харчыкан бириэмиэ тутарыллар. Итиннэ тордүө сылын бастаны квартальгар 126,7 тыс. солк. оҥоһуллан былаанныыр кирбии ыытыллыбыт. Итиннэхэ атах таҥаһын өкөрөөччүлэр уонна тутаччылар ердук үрдүк кордөрүүлэрэ ситиспиттэрин бөлөхтөнө наада. Үрүҥү оттуур хаалыылаахтар ахсааннарыгар сылдьыбыт фотографтар быйыл эрэ-дохси үчүгэй үлэлээхтэр ахсааннарыгар киирдиилэр.

Оҕ эрдэҕэ кордөрөн агитацияны тэриннигэ сорох мэлэйдэр үөскэтиллэр, Чуолаан, дьиэ кыараҕаныгын, кыйыл мунньук сабыдыына.

Урууку комсомольскай, профсоюзнай мунньуктар үлэлээбэт буолуулар. Кордөрүүлэри комигэр уларытыы, кийиит тардар ньыма чочуйан оҥоруу сыр ийиэ кыаллар бөдөбатах. Столбинай сыах ха кордөрүү дуоската төрүт да үлэлээбэт.

Маҥан сибээстээн бөҕө бөҕөтө кордөрөн агитацияны ыытарабын. Дьиэ-уот хорохсэтэр, сонуунностүүлээх, туспаҕай оҥоһуулаах кордөрөн агитацияны оҥорууну үгүс коллективтар наар специалистарта сэлэннэллэр. Сорох кыаллар оттуун үлэһиттэр бэйэлэриттэн да оҥоруохтарын сөп эбэт. Бу итэҕэс биһиги коллективнытыгар эмиэ сыыһаныыр. Ордук дьиэ ийиэҕи кордөрөн агитацияны алын коллективтар бэйэлэрэ оҥостуохтарын наада.

Политическай агитация бөҕө активнай форматын кордөрөн агитация кыаһын туһаныыта биһиги партийнай тэрилтэбит салымы дьаныардаахтык үлэлиэҕэ.

П. ПЕРМЯКОВА,
партийнай тэрилтэ секретара.

СААМАЙ ТУҺАЛААХ ТҮМСҮ

VIII кылааһы бүтэрээччилэр ороҕуоннаабы үһүө елеттара

Автобустан түһээннитин кытта слету ыытар хаһаайыттар—Чурапчытаабы 13 №-дээх СПТУ үөрэнээччилэрэ үөрэ-кото көрүстүлэр. Оттон директоры производственнай үөрэхтээһиннигэ солбуйааччы, РСФСР профтех-үөрэхтээһинин үтүөлээх учуутала А. В. Ноева училище актовай саалатыгар киирэн битигэр ыытарда.

Слекка ороҕуон 11 оскуолаларыттан 140-тан тахса үөрэнээччи уонна ыаллыы Алексеевскай ороҕуонтан Харбалаах уонна Чычымах оскуолаларын VIII кылаастарын үөрэнээччилэрэ, училище базовай совхозтарын представителлэрэ, ороҕуон эпиэттээх үлэһиттэрэ кытыннылар.

—Планета бастакы космонава Ю. Гагарин, СССР народнай артиһа Вячеслав Тихонов, үһулуччулаах советскай поэт Константин Симонов, биир дойдулаахпыт Социалистическай Үлэ Героя оҕуруотчут Е. И. Новгородова уо. д. а. профтех-училищелэрга үөрэммиттэрэ. Биһиги дойдубутугар барыта 1700-тэн тахса профессиональнай-техническэй училищелар баалаар. Саха сиригэр 23 профтех-училищеларыгар 6 тыс. тахса саҥат үөрэнэр,—диир дакылаатчыт ЫБСЛКС райкомун секретара В. А. Федорова.

Чурапчытаабы 13 №-дээх СПТУ 1967 сыллаахтан үлэлиир. Оччолорго училище базаата олус дьадаҥы этэ. Үөрэнээччилэр эргэ, кыра дьиэлэргэ олороллоро, үөрэнэллэрэ. Кэнники сылларга училищеҕа толору хаачыллыылаах үөрэнэр кабинеттар, производственнай үөрэхтээһин мастерскойдара баар буоллулар. Ыччаттар идэлэрин толору баһылыылларыгар, дьаҕурдаҕын сайыннараллараригар улахан болҕомто уурулларын. Бастаабыттар спортивнай секцияларга, предметтэй куруһуоктарга дьарыктаналлар. Теплица, ыһыы сирэ, сылгыны уонна сибиинньэни иитэр ферма үөрэнээччилэр ыытыахтаах идэлэриэн практиканы бараллараригар улахан көмөлөөхтөр. Училище 15 тыс. тахса киниилээх баай библиотекалаах, спортивнай саалаах. Оттон училище бэйэтин үлэһитэ К. Н. Калачев дьиктитин оҥоһуктарынан киэргэтиллит остолобуойунан, төрөөбүт күннээхтэр саалаларынан киэн туттуон сөп.

—Киһи идэтин таба таллаҕына, киниэхэ бэриниллээх буоллаҕына, үлэтэ да тахсыылаах буолар,—диэтэ ороҕуон биир бастыг тракториста И. И. Степанов. Иван Иванович, училище бастакы выпускниктарыттан биирдэстэрэ, быйыл 16-с сылын ДТ трактордыынан үлэлиир. 1976 сылааахха Карл Маркс аатынан совхоз чемпион тракториһын аатын ылбыта, рекорду олохтообута. Иккі сыл буолан баран рекордун бэйэтэ туспарбыта. Киин быйыл VIII кылааһы бүтэрээччилэри механизатор бочуоттаах идэтин баһылыы училищеҕа үөрэнэ кэлэллэригэр ыытарда.

—Мин ыраах Усуйаана ороҕуонуттан кэлэн трактористы идэтигэр үөрэнэ сылдьыбын. Үөрэхпэр үчүгэйбин. Оскуолаҕа даҕаны «4» уонна «5» сыаналарга үөрэммитим. Дойдубар сылдьан бу училище туһунан үгүс үчүгэйи истибитим, ол кырдьык эбит. Чурапчыта үөрэнэ кэлбиппиттэн кэмсиммэппин,—диир Василий Сыроватскай.

Үөрэнээччилэр училищелэрин үөрэхтээ, үлэлээ, спортивнай чиэһин харыстааһыҥҥа үтүө үгэстэрин салгыыр бастаалаахтар. Маннык сыл ахсын сүүһүнэн ыччат идэни баһылыы, үөрэнэ кэлэр. Ааспыт сылга Одьулуун орто оскуолатын VIII кылааһын 12 выпускника түтүспүтүнан маннык үөрэнэ киирбиттэрэ. Билигин Лариса Карпова группкомсорунан, Иван Седалищев группа старостатынан үлэлиллэр. Барыларыгар ситиһиилээхтик үөрэнэллэр, училище общественнай олоҕор активнайдык кытталлар.

Училище үөрэнээччилэрэ сыйын ахсын Субуруускай аатынан уонна Карл Маркс аатынан совхозтарга кэмолоһоллор. Ордук үчүгэйдик үлэлээбиттэрэ Субуруускай аатынан [illegible] профкомун председ[illegible] У. Н. Атласова Н. Д[illegible] Бөрүүскай аатынан [illegible] миэ лауреатын дип[illegible] туттарда. Бастыг[illegible] мелецтар ЫБСЛКС [illegible] мун грамотатыынан на[illegible] даланнылар. Слет кы[illegible] даахтарыгар туһ[illegible] учууталлар А. П. Бо[illegible] (Дирин), Е. В. Бара[illegible] (Одьулуун), райсовет [illegible] комун ворот ү[illegible] гитигэр отделын [illegible] дьиэсэйэ М. Р. Сысо[illegible] Карл Маркс аатынан [illegible] хоз профкомун аат[illegible] В. В. Петухов [illegible] эттилэр, оҕолору [illegible] щеҕа үөрэнэ кэлээл[illegible] ыытардылар.

Слет кыттыылаах [illegible] училище үөрэтэр к[illegible] тарын, мастерско[illegible] үөрэнэ эччилэр олор[illegible] пустарын, остол[illegible] о. д. а. көрдүүлэр [illegible] квалификациялаах [illegible] чайдары иитэр кы[illegible] тин, олоҕун сиһили[illegible] листилэр, эдэр ис[illegible] тордар конкурстар[illegible] дүүлэр. Кинилэргэ «Дьэ-буо» ыры[illegible] ансамбла концерт [illegible] до. Оннооҕор мэ[illegible] Галина Шахурдина [illegible] Егор Неустроев кы[illegible] ылдылар.

Олох саамай кэ[illegible] лаҕын, саамай [illegible] үөрүүлэрин үөс а[illegible] туну-быйаны [illegible] таах, тимир, кө[illegible] һиннинэхтээх эдэр [illegible] чайдары иитэр кы[illegible] рапчытаабы 13 [illegible] СПТУ республика[illegible] үөрэхтээһиннин [illegible] ларын 1983 сылга [illegible] листическай куо[illegible] ларытар иккис [illegible] ыытыта (бастакы [illegible] кимиэхэ да ан[illegible] Коллектив итэ [illegible] салгыы чиэтэрэ[illegible] һар. Олохторун [illegible] үрдүк аатын ылы[illegible] ылан баҕалаах [illegible] га училище аан[illegible]

М. МИХА[illegible]
хаһыат аан[illegible]

Снимокка: [illegible] пускника, Карл М[illegible] тынан совхоз [illegible] тракториһа И. И. [illegible] (хангастан [illegible] механизатордар[illegible]

И. Оконешников[illegible]

ОСКУОЛА ЮБИЛЕЙА

Муус устар 7 күнүгэр ороҕуон общественноһа Сылаг орто оскуолата тэриллибитэ 75 сыла туолуутун үөрүүлээхтик бэлиэтээтэ.

Юбилейга кыттыыны ыла кэлбит выпускниктар, урут үлэлээбит учууталлар кылаастарынан тэрдьаһан Албан аат уруоктарын ыыттылар.

1986 сыллаахха бу оскуола орто оскуола буолбута. Кини бастакы выпускниктарын аатларыттан туруу инженера Еремей Баин альбом-рапорты туттарда. Итиннэ салгыы хас биирдии выпуск бэйэтин үлэтин-хамнаһын туһунан оскуола коллективыгар рапортаата.

Оскуола торуттаммытын 75 сылыгар аналлаах ойдобуниьук обелиһык аһар диэн оскуола урукку учуутаха И. Д. Ефремовка уонна медицинскэй наука кандидата В. М. Макаровка тигистэ.

—Сири, айылҕаны таптаан,— диэн алдьатар үөрэнээччилэри музей аһыллыытыгар профессор Г. П. Башарин. Учуутал Е. Д. Макаров салаатыттан үөрэнээччилэр тэриллибит «Сир туһунан. Айылҕа харыстабыла» музейдарын юбилейнай үөрүү-көтүү кыттыылаахтара кэрэхсиллэ, соҕо-махтайа көрдүлэр. Сылаг нэһилиэгэр тэриллэ сылдьыбыт колхозтар председателларын хаартыскаларын, онуоха сыыһаныыллар матырыйаалларын, бурдук тардар таабын, о. д. а. саха былыргы тэриллэрин оҕолор балачча булбуттар. Музей үөрэх программатыгар сөп түбэһиннэрэн оҥоһуллубута өрдүк кэрэхсибиллээх.

Оскуола юбилейыгар аналлаах үөрүүлээх мунньах кылгас кыбыытынан Сылаг сельсоветын исполкомун председателэ Б. П. Баишев аста. Дьыдаатчыт оскуола директора С. М. Слепцов оскуола кэнники сылларга үүнүүтүн-сайдыытын туһунан сиһилин кэпсээтэ.

Тыл ССКП райкомун иккис секретаря С. П. Макаровка бэриллэр. Кини, оскуола педколлективын, үөрэнээччилэрин, тороппуттэрин, общественность представителлэрин ССКП райкомун уонна райсовет исполкомун аатларыттан кэрэ-бэлиэ событиеннаах—Сылаагы оскуола аһыллыбыта 75 сыла туолуутуттан итиннэ, истиҥнэ эҕэрдэлээн туран, юбилейдаах оскуолаҕа ССКП райкомун уонна народнай депутатыар ороҕуоннаабы Советтарын исполкомун Бочуоттуоҕай грамотатын үөрүүлээх быһыыга-майгыга туттарда.

Итиннэ салгыы юбиларга ЫБСЛКС райкомун, райсовет исполкомун норуот үөрэҕирэтигэр отделын уонна профсоюз райкомун грамоталара, Эҕэрдэ суруктара туттарылыннылар.

Историческай наука доктора, СГУ профессора Г. П. Башарин ахтыы оҥордо уонна бу оскуолаҕа үөрэммит ученайдар аатларыттан Эҕэрдэ суругу, библиотечканы уонна киноаппаратураны бэлэх туттарда. Оскуола 1952 сыллааҕы выпускника В. Н. Дьячковскай Аҕа дойду Улуу сэриитигэр өлбүт Сылаг оскуолатын учууталларын мэтириэттэрин үөһүйдэабытын бэлэхтээтэ. Выпускниктар, урут үлэлии сылдьыбыт учууталлар ахтыыларын оҥордулар, тыл этиилэр.

Үөрэнээччилэр уус-уран самодеятельностарын коллектива юбилейга аналлаах концерт көрдөрдө.

Юбилейнай үөрүү-көтүү оскуола, тороппуут, общественность сибээстээн салгыы борорготтуу, билиҥҥи үрдүк көрдөбүллэргэ сөп түбэһиннэрэн үүнэр көлүөнэни үөрэтии-иитии дьыалатыгар ойу-санааны, күүһү түмүү бэлиитинэн тэрээһиннээхтик ыытыллына.

М. НИКОЛАЕВА.

Госстатистика инспектурата иһитиннэрэр:

СОВХОЗТАР СҮӨҺҮ ИИТИИТИГЭР 1984 СЫЛ МУУС УСТА[illegible]

Совхозтар	Эт оҥоһуута (центнер) тыыннаах ыйааһынан: кварталлары былаан	Туолла	%	1983 с.	Эти государствоҕа атылааһын (центнер): кварталлары былаан	Туолла	%	1983 с.	Үүтү валовой ыыы (центнер): 3 ый-даҕы былаан	Туолла	%	1983 с.	Үүтү государствоҕа атылааһын (центнер): 3 ый-даҕы былаан	Туолла	%	1983 с.	Бир фуражнай ыаанна (кг): 3 ый-даҕы былаан	Туолла
Карл Маркс	— 1483	—	+154	1340	1400	104,5	+73	4550	5224	115,2	+1488	3640	4293	117,9	+1188	241	267
Субуруускай	— 610	—	+55	580	585	100,9	—9	1750	1860	106,3	+417	1420	1510	106,3	+374	219	222
Эр. Эристиин	— 1260	—	—141	1340	1473	109,9	+104	4250	4867	114,5	+904	3420	3772	110,3	+491	241	260
«Чурапчы»	— 970	—	+5	890	918	103,1	—4	2800	2406	85,9	+83	2290	1952	85,2	—82	215	172
«Мыҥдаалаай»	— 754	—	—196	750	754	100,5	—215	2150	2368	110,1	+295	1730	2100	121,[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Ор. үрдүнэн	— 5077	—	—123	4900	5130	104,7	—51	15500	16725	107,9	+3187	12500	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Эрдэттэн бэлэмнэниэхпит — элбэҕи оттуохпут!

100 УДАРНАЙ КҮННЭР ХАЙДАХ САҒАЛАННЫЛАР

Оройуоннааҕы оперативнай бөлөх мунньаҕа

А. ЕФРЕМОВ, Субуруускай аатынан совхоз директора:

—Быйыл бүтэйдээһиннэ былаана турунар былаанаахпыт. Субу күннэргэ маҥын соҕотуоҥкатыгар, тиэйиктигэр субуотуньуктары тэриллэхпит. Саас бастайаннай тутар звено тэриллэн үлэлиэҕэ. Хаары барыта 1000 гектарга чистэттибит. Мантан саас кэлэҥ ойааһааһыны, ходуһаны ортоохүү уонна мраастааһыны тэриллэхпит.

С. СЕРГЕЕВ, Эрилик Эристиин аатынан совхоз директора:

—От хомууругар бэлэмнэнигэ аналлаах бириҥээһиннэн отделениеларга чопчу сорудахтары тиэртибит. Хаар барыта 919 гектарга, ол иһигэр 620 гектар ходуһаҕа чистэтиллиннэ. Балбаахтааһыны тэриллэн барыта 1000 тонна ноҕуому киллэрдибит. Бу күннэргэ Золотинкаттан сиэмэни тиэйэбит. Баар сиэмэни ыраастата сылдьыбыт. Быйыл дааҕаны ыраах үрэхтэргэ оттуурбут чуолкай. Онно техниканы уматык-оҕунуох матырыйааллардыы быраҕтаран эрэбит.

Бүтэйдээһиннэгэ 4 звеноҕу тэриллэн үлэлэтэр быланнаахпыт. Субу күннэрдээҕи уталыччылыбат сорукпут—наада буолар уматыгынан уонна оҕунуох матырыйааллардыынан хааччыпыт.

И. ЯКОВЛЕВ, «Мыҥдаҕаайы» совхоз парткомун секретара:

—Ходуһа хаарын 900 гектарга чистэттибит. Барыта 11 километр усталаах бүтэйи тутуохтаахпыт. Онно икки звеноҕу туруоруохпут. Органическай уоҕурдууну киллэрии былаанын толорбуппут. Келэҥ ойааһааһыны саҕалаан эрэбит.

Н. МИХАЙЛОВ, «Чурапчы» совхоз директора:

—Органическай уоҕурдууну киллэрии былаанын толоруохпут. Хаары чистэтиэн 300 гектар ходуһаҕа ыыттыбыт. Бүтэй маҥын соҕотуоҥкалааһынна маассабай тахсыылары тэрийэргэ былааннаан-быт. Баар 130 тонна дьэҥинэн сиэмэтин ыраастаттыбыт. Оссо Золотинкаттан 100 тоннаны ылыахтаахпыт.

Саамай улахан итэҕэстэрбит техника өрөмүөнэ хаалан иҥэрэ, уматык уонна оҕунуох матырыйааллара аҕыйахтара буолаллар. Манна суһал эбии дьаһаллары ыллахпытына сатанар.

x x x

100 ударнай күннэр саҕаланыахтарыттан ый аҥарыттан ордук бириэмэ аста. Ол үрдүнэн үгүс хаһаайыстыбаларга бу сүгкэн суолталаах үлэни саҕалааһын олус бытаан. Рабочай былааннар оҥоһуллубут, дьаһаллар бэлиэтэммит курдук эрээриэр дьыаланы уталыппакка тэрийэн барыы үгүс сирдэргэ кыалла ялыс. Чуолаан, ходуһаҕа уулуу халытарга хаар быыыттары оҥоруута хойутааһын таһаарылынна. Кураанах алаастарга уулуу ыстаран тоноруу тэриллибэккэ хаалан эрэр. Чугастаабы икки-үс сыллар истэриниэн туоратаах кульуралар ыыллар баһыналарын капитальнайдык күрүөлүүр сорук турар. Оттон онно бэлэмнэнии ыдьаа бытаан. Техника өрөмүөнэ сир ахсын дьиҥ-чахчы былаанаахтык саҕаланалык. Сааскы уонна сайыннары хонуу үлэлэригэр туттуллуохтаах тракторлар баччаанга диэри күннэрэ хаһаайыстыбанай үлэлэргэ туһаныллан сылдьаллар. Звеноларга саҕаантарыы сүүмэрдээһиннэгэ, киниэлэргэ техниканы, инвентары сыһыарыыга сөрөө суох нарылыйыы, бытаарыы баар.

Итиннэ уонна итиннэҕэ маарыгныыр атын да элбэх итэҕэстэри бэлиэтээн туран, оперативнай бөлөх от хомууругар эрдэттэн, бары өттүнэн тэрээһиннэхтик бэлэмнэнигэ муус устар 13—14 уонна 21—22 күннэригэр оройуон үрдүнэн маассабай тахсыылары, күргүөмнээх субуотуньуктары тэрийэргэ быһаарда.

Херсоннааҕы массыынаны оҥорор завод Хаачыстыба знактаах тракторлар стартерларын (сиэмокка) уонна «Запорожец» автомобиль генераторларын оҥорон таһаарар.

Трактор стартерлара ЭХКС дойдуларыгар атаарыллаллар.

ССТА фотохрониката.

СУБУРУУСКАЙ ХОТОНО

Н. Д. Субуруускай хотон туһунан командир уоппаскыта республика отчотооҕу дойдуттан үлэйиттэриттэн ыйытыстарын эрэ быһыытынан биллибит буолбатах. Ол иҥэн ону сэргэ Саатыгар кэлэн хотоҥунай туттуллуннай тэрийээччилэрэ. Быыстахтык маллаах. Алдан уонна Амма уустар тэрдиыларыгар Нуотара үрэҕэр 1935 сылгыттан сылгы ыччатын дьиримтэнэн совхоз тэриллэн, онно дирекциялаах үгүс үлэни ыыпыстар. 1933 сыллаахха Болоҥор республикаҕа бастаан бадаан, 200 сүөһү сыыйар типовой хотонун тэриллэрэ. Ол хотон үлэлиэҕэ аастыт сылларга үйэ аҥарын туолбута. Онно биллиэ дааҥны ыраах үгүлэ, уутуйбат. Ол сылларга чистаатар, айыылаах. Оттон 50 сыл буолуо.

Бу хотон аныыгыгар ... 3 метр диринниэх (ол тоҥор диэри), 1 метр кэтиттэх ыччаҥнар хаалыыстаах. Олорго ... бадаан, киэл эттэх бөрөбөлөрдөр түһэриллибиттэрэ. Ол бөрөбөлөрдөр ... кутуруктаан ... суох чиргэл ... быһар баһа 2—30 сантиметрдээх, 6,5 метр ... остуолбалар оҥоһуллубуттара. Остуолбалар ... ардылара 3 метр эбэ. Остуолбалар сир кырсыгар диэри буоруннан кичэйэн сиэмэлиллибиттэрэ уонна истиэнэ тахсарыгар анаан диринник суолахтаммыттара. Ол суолахтарыгар бодоҥ бэрэбиэлэр паастанан, муохтанан, мас сыабынан тутторыллан, сиэмэлэн тахсыбыттара.

Муостатын, үрдүн, кырыысатын эт ыччыларинэн хайытан хаптаһыныынан оҥорбуттара. Бу олус бириҥчик, ыарахан үлэлэтэ. Ол эрээри үйэлээх буолбута. Хотон ортотугар сүүсүһүттэргэ суунар сир хараҥа хоно, баһаарыгай хос баалларга. Хотон хас да кирпичччэ оһохтоҕо. От колоноон киллэриллэрэ. Ноҕуом эмиэ сыарҕаннан таһаарыллан аналлаах каркааска тоҕуллаллара. Ол каркаастары саас уматан баһынаҕа куталлара.

Хотоҥҥо хас да сириэн сүөһү убаҕаһа эмиэ ыыллыуллар ниннэрэ хаһыллыбыттара. Олортон таырдьа тахсар хаппаабалар оҥоһуллубуттара. Итиннэ хотон уутуйбата, мэлдьи кураанах, ыраас буолара сиэтиллибитэ.

Ол кэмнэ бу хотон туллуута, үлэтэ-хамнаһа аатырбыта, киэҥник биллибитэ. Онон ыраахтан, чугастан араас делегациялар кэлэн корон бараллара, 1937 сыллаахха Якутскайтан республика салаҥар үлэйиттэрэ эмиэ тахса сылдьыбыттара.

Хотон туох уратылаах буолай?

Бастатан, ахалаата, ирбэт тоҥҥо түһэриллибит буолан, хамсаабат, үйэлээх буолбута. Истиэнэлэрэ бодоҥ, чиргэл маҥынан оҥоһулланнар баччаанга диэри айгыраабакка туралларын. Иккиһиэн, хотон үрдэ хаптаһынынан оҥоһуллубут буолан дэбигис эмэҥирбэт, үйэ аҥара уларыйыллыбакка турар.

Оттон билигин хотоннор үрдүлэрэ 2—3 сыл буолаат эмэҥирэн барар синиэгэ маҥынан (ардыгар хатырыктаммакка да эрэ) сабыллар буолаллар, онон салтын курдаттыы аһаар.

Үсүһүнэн, Субуруускай хотоно баччаанга диэри уутуйан корбото. Үчүгэй, үйэлээх итиннэ сытар. Тоҕо итиннигий? Дьыала аҥардас убаҕас мунньуллар ниннэрэ эрэ буолбатах. Хотон миэстэтин үчүгэйдик үөрэтэн баран быһаарбыттар. Иннирик ойуурдуу, кэрэйбэккэ, солоттоон баран үлэтин саҕалаабыттар. Кэнники итти солооһуннга бүтүн бөһүөлэк тутуллубут.

Билигин биһиэхэ хайдаҕый? Хотоннор уутуйуулара улахан ыарыыта кубулуйда. Тохсунньу торуллуур тымныытыгар сүөсүһүттэр уулуу кэлсилдьаллар, сүөһүлэр уулаах туралларын. Итиннин усулуобуйа дьоҥҥо да сүөһү торуоҕэр да, үүкэ аска да охсуута элбэх. Онон хотоннор уутуйбат гарын тутуллуохтарыы иннинэ быһаара сорунуохха.

Тордуһунан, бу эрэ хотоҥҥо улахан өрөмүө барбат. Оттон тоҕо эмиэ саҥатык хотоннор сылахсын кэриэтэ өрөмүөннэллэрэ, кистэл буолбатах, баар суол. Онон тутуу хаачыстыбатын кичэйиэхха наада.

Быһата, совхозтар салайаччылара, туһаныллаах специалистара С. Субуруускай хотонун курдук үйэлээх, үчүгэй хотоннору тутар туһунан толкуйдуулларыгар уолдьаста. Онно билигин үйэҕэ кыах тар толору баалларын.

Дьон-норуот санаата, мотохтоохо, күүһү сатаан түмиэххэ оннооҕор 40-е сылларга саҕаланыылларыгар тутуу итиннигэ мытыллаллар. Ити хотону 40-ча киһиэхэ биригэдэ эт иҥнэн, ат-оҕус колоноон салгыыта саҕалаан баран күн бастакы хаар түһүүтэ тутан бүтэрбиттэ.

В. ПОПОВ,
биһиги обл. корр.

Сүөһүгэ — үчүгэй, үйэлээх тутуулары

КҮНҮНЭЭҒИ КӨРДӨРҮҮЛЭРӘ

Ыраах сүөһү өлүүтэ			Ол иһигэр ньирэй		Биэ төрөөтө		Сылгы өлүүтэ		Ол иһигэр кулун		Ынаҕы буоһатыы		Ол иһигэр иск. сиэмэл.	
1984 с.	1983 с.	1984 с.	1983 с.	1984 с.	1983 с.	1984 с.	1983 с.	1984 с.	1983 с.	1984 с.	график	туолла	график	туолла
447	37	33	27	24	3	4	9	3	—	—	—	535	—	338
267	37	8	10	2	—	1	5	3	—	—	—	155	—	124
842	55	35	50	28	—	—	9	3	—	—	—	312	—	161
509	44	20	32	15	1	2	9	4	—	—	—	284	—	239
273	32	14	18	7	—	7	37	9	—	—	—	200	—	—
2328	205	110	137	76	4	14	69	22			—	1486	—	862

Ч УРАПЧЫ— кураан сирдээх-уоттаах оройуон. Онон аастыт өттүгэр олоҕор-дьаһаҕар бириҥдэ эрэ оҕустарбатаҕа. Кураантан эгинэ бэйэлээх улахан күөллэрбит, уулара уолан, хонуута, баһынаҕа кубулуйталаабыттара, сир ураҕас тиийбэт гына дириҥник хайыта хатыталаабыта баара. Итиннэ Аҥа дойду Улуу сэриитин сылларыгар ордук ыар содулламмыта.

Аастыт чахчыларга олоҕуран барыллаатахха, кураан уонна улахан угут дьыллар ортотуннан 33-түү сыл буола-буола хатыланаллар эбит. Угут, оҥ сылларга 11 сыл устата сыыйа аһаллар, онтон бир итиччэ кэмнэ уот кураан бүрүүкүүр, киниэмиэ сыыйа оҥ сылларынан солбуллар. Холобур, биһиги оройуоммутугар итиччэ цикл маннык буолбута: 1919—1930 сс.—угут ардайдаах кураанныга тахсыы, 1930—1941 сс.—улахан кураан, 1941—1952 сс.—кураан бүдүүтэ, 1952—1963 сс.—угукка кириии, 1963—1974 сс.—улахан угут, 1974—1985 сс. угут бүтүүтэ. Ити аата, мин аадыбынан, 1985 сылтан кураан сибикитэ биллиэхтээх.

Сир үрдүгэр күн-дьыл уларыйыытын туһунан аастыт олох чахчылара кэпсиллэр. Саамай улахан уот курааннар 1797—1803 сс., 1869—1869 сс. (тоҕус сыллаах кучу сутэ), 1872 сылга, 1907—1911 сс., 1939—1945 сс. уонна 1949 сылга балаҥтэммиттэр. Улахан угут дьыллар биһиги кэммиттэр 1924—1926 сс., 1953 сылга, 1967 уонна 1978 сылларга, оттон уу сута 1822, 1854 уонна 1884 сылларга буолбуттар. Итиннэ маннытык быһаарыахха сөп: үрэхтэргэ хас да сыл устата спасны халаан уута дэхси сүүрдүбүт буоллаҕына өбүгэлэрбит угутуннан, оттон ардахтан үүнээйи үүнэр сайыным өнүөн аҕаллара, сайыным күн көрбөккө оту куурдубакка бутул түгэҕэр чаҥбаҥ үөскээтэҕинэ, от үрэхтэр уутуйар тыына үһүн лаҕы ардах буоллаҕына уу сутуннан аттыылларга.

Намыһах, ньуол сирдээх оройуоннарга угут уонна кураан 40—50 сылынан солбуһаллара биллэр.

Оройуон совхозтарын салайаччылара, туһаныллаах специалистара бу үчүгэй угут, оҥ сылларга уулуу хаһаанар оннуларын, төттөрү, күөллэри көнөрө сатыыр түбэлтэлэрэ баалларын. Баары суох оноруу чэпчэки, оттон суох буоллаҕына баар гынар уустук эҥ. Оны дьоннорут ойдүүр. Оттон Эрилик Эристиин аатынан совхоз сорох салайаччылара саастыы сүүрүктээх уу сылбэспитин уонна кытахтарыгар уу бөҕөлөбүтүн көрэ-көрө, Кырыс үрэҕин ходуһатыгар Быакана уута оҥоруллан турар дэһаллэр. Дьиэгэр, ол күөллэрин арҕаа баһа от ыйыттан Кырыс үрэҕин батарэ оттуурун уута быстаатчы.

Оройуон хоту нэһилиэктэрэ Поповтар Улахан күөллэрин уута суолуулар уонна ходуһаны былдьаата диэн буруйдуулар. Оттон кэнэҥэс бу күөл уута Нымдьыкы үрдүнээҥи оҕуруот сирин нуолсүүгэхтээҥин саныы да барбаттар.

Кэнники сылларга совхозтарга алаастар, үрэхтэр кыайан оттоммоккоо хаалбыттара үгүс. Бэл, ыыллыбыт бурдук уулуутэ кыаллан хомуллубат, сүөһү мэччийэр, тэнсэр. Киһи кыһыйыах, ыыллыбыт сиэмэ да кыайан ыыллыбат. Бу сиэргэ баппат хаһаайыстыбанайа суох быһыы. Ити ахтан аһарбыт Быакаабыт куулата бырыта баһынаҕа солонсу турар, ол сир иэнэ Быакана күөлүн олоҕуттан итэҕэһэ суох. Кураан буоллаҕына, күөл уутун үһүн кэмнэ күөх үүнээйигэ туһанымаахха сөп.

Биһиэхэ туох барыта уу ордук, толору туһаахтык, кодьүүгэстэхтик туһаныллыан наада. Дьиэгэр, билигин баар уулуу, үөскээбит күөллэри, сатаан тэрийэр буоллар, үүнүүгэ өр кэмнэ туһанымаахха сөп эҥ. Айылаҕа куруутун угут буола турбат. Онон уулуу хаһаанымы, туһанымы бэрээдэктиргэ бириэмэ уолдьаспата дуо?

Д. П. ЛАЗАРЕВ.

● Проблемалар, санаалар

УУ диэн ОЛОХ

КЫҺЫНЫ АТААРЫЫ

Иллэрээ күн, баскыһыанньаҕа оройуон жиниигэр үгэс буолбут Кыһыны атаарыы бырааһыныныгы тэрээфинноохтук ыытылынна.

Үлэсит курдук, саасны ылааны күн кини спортзал таһынаатыгар киэҥ кытаахха толору кини муҥунна. Түҥүлгэ көрүнэн-нарыынан, ырыаһан-тойуунан, оҕо аймах саҥатынан туолла.

Оройуоннааҕы Культура дьиэтин уонна орто оскуола үөрэнээччилэрин уус-уран самодеятельностыын кыттыылаахтара киэҥ программалаах концерты көрдөрдүлэр. Ол кэнниттэн күүс-тээхтэр, сымсалар күрэх ыытылар.

Остолобуой коллектива бырааһынныык кыттыылаахтарын бурдук уонна эт оттоһуктарынан, шашлыгынан күндүлээтэ.

Күн иккис аҥарыгар ат сүүрүүтэ буолла.

Ц. ОКОНЕШНИКОВ.

СНИМОКТАРГА: бырааһынныык түсэннэрэ.

Автор фотолара.

● Спорт ● Спорт ● Спорт

Очко аҥарынан сабырыйтаран

Лена илин эҥэринээҕи оройуоннар ис дьыалаҕа отделларын үлэһиттэрин бэйиис спартакиадата Чурапчы сэлиэнньэтигэр буолан аста. Бу үгэс буолбут көрсүһүүгэ урут алексеевскайдар, аммалар уонна биһиги оройуоммут хамаандата кыттар эбит буоллахтарына, быйыл мэҥэ-хаҥаластар уус-алданнар эмиэ кыттыылар.

Спартакиадаҕа биһиги-гэр, балачча бэлэмнээн баран, кыахтарын ситэ туһамматтылар: канат тардыһыытыгар, волейболга мэлийэн таҕыстылар, мас тардыһыытыгар 70 кг үөһэ ыйаах ыҥырыгга, кыттаччаны таба сүүмэрдэбэккэ, үһүс миэстэҕэ үгүрүлүннүлэр. Ол эрээри сыал ыытыытыгар бастакы хамаандабыт (Я. А. Павлов, Н. С. Максимов, Е. Н. Дьячковскай) бастаны, иккис хамаандабыт (Я. А. Павлов, К. К. Слепцов, Л. Н. Кириллин) иккис үһүс миэстэ буолбуттара, мас тардыһыытыгар Е. Н. Дьячковскай (60 кг диэри) бастаабыта, Н. И. Коркин (70 кг диэри) Мэҥэ-Хаҥалас бэйиэ спортсменыгар Ал... Со-сиигэ күүстээх... сыыны оборбута, ... тепиһигэр Н. И. ... 3-с ракеткаҕа баст... бэйиэлэрин дуоскаҕа дуобакка Я. А. ... саахымакка Н. Н. ... уонна Н. И. Сидо... ыылара ситиһиилиин... ... сыаналаан... соп.

Түмүккэ 21,5 ... ... мэҥэ-хаҥ... кыайыылаах... ... «Динамо» ДОО ... публикатаҕа ... ...